

lumen carnis amiserat, charitate simul et patientia, A quasi duobus in animæ facie oculis resplendebat,

CAPUT XIV.

Ubi scriptor ea quæ dicta sunt, humili satisfactione concludit.

Superiora tibi, Teuzo pater, ex epistola proposui, ut desinas de singularitate tumescere; istud autem ideo, ut discas juniorum fratrum etiam offensas, si forte contigerint, æquanimiter tolerare; nimirum quod moribus tuis duxi maxime necessarium, hoc in disputativæ narrationis ordine servavi consequenter extremum. Jam igitur ab illa rigida nimis et torosa mentis tuæ animositate compesce, teque in patientia cum fratribus tuis et blanda charitate compone. Quisquis enim per feracitatem amicis suis contubernalibus non concordat, ferarum B more solus necesse est ut bestialiter vivat. Qui ergo Redemptoris sui discipulus non dedignatur existere, discat se mitem proximis suis et humilem exhibere: « Discite a me, inquit, quia mitis sum et humilis corde (Matth. xi). » Qui denique sancti Spiritus templum esse desiderat, ut id ipsum repetam, ab humilitate simul et quiete mansuetudinis non recedat. Ait enim: « Super quem requiescet Spiritus meus, nisi super humilem et quietum? » (Isa. lxxvi.) Non igitur eorum animos verbositatis questionibus pulses, non eos tanquam torvæ cervicis taurus cornicibus ventiles; ne dum a te fugitur, illud in tui opprobrium jaculetur, quod de bove cornupeta antiquitus dicebatur:

Fenum habet in cornu (28).

Tranquillum ergo te et quietum cunctis videntibus exhibe; et præcipue his qui ex Deo sunt, omni te obedientia et humilitate substerne, ut qui in te Christum quærunt, Christum consequenter inveniant; et in mansuetudine quam exterius viderint, ipsum auctorem mansuetudinis altius in mentis tuæ solio præsidere deprehendant. Plane si pectus tuum arca

(28) De poetis hoc dici fingit Horatius serm. i, sat. 4.

Dei est, sicu: prorecto dignum est, non in eo sola sit virga quæ feriat, sed et manna, quod in fraternæ 801 mentis palato dulcescat; nec in eo zelus sit amaritudinis, qui deterreat, sed zelus potius charitatis, qui salubriter corrigat. Sicque correptionis aculeus vulnus delinquentium pungat, ut et mansuetudinis oleum leniori quodam fomento demulceat. Verum nos dum ædificationis fraternæ studio ardentè insistimus, modum epistolæ supergressi sumus; ideoque etiam titulos contra morem epistolæ singulis quibusque periochis congruenter affiximus, ne laciniosi styli satietatem lectoris animo gignere videretur.

Nunc igitur, dilectissime mi pater et domine, pedibus tuis me protinus [f. prostratus] advolvo, fuscisque lacrymis veniam humiliter peto: videlicet ut ori meo clementer indulgeas, et me, qui tibi audacter insuggillare præsumpsi a charitatis tuæ dulcedine non repellas, dummodo nempe hæc quæ superius comprehensa sunt, salubriter admittantur. Ego non abnuo satisfactionis 802 gratia, et nudas ferulæ vestræ scapulas subdere, et de cætero paternis sanctitatis vestræ legibus reverenter obtemperare. Spero autem quod et hæc mea vobis non erit infructuosa correptio; quia dum menti vestræ tam scilicet gravi, tam maturæ, tam certè sanctæ amarum forte sapit, quod ausu junioris arguitur, in vobismetipsis liquido potestis addiscere, quid vobis dura loquentibus, de alieno debeatis corde sentire. Rogo autem, venerabilis pater, ut pro me peccatore semper orare digneris. Quia autem faciem vestram C alterius in hac vita visurum me esse non spero, divinam depono clementiam, ut, soluto militiæ cingulo, sic nos in mutuos repræsentet aspectus, quatenus et unum supernæ videlicet Hierusalem ascribatur emeritis municipium, et socialis in utrumque procedat recompensatio meritorum.

Sit nomen Domini benedictum.

803-804 OPUSCULUM QUINQUAGESIMUM SECUNDUM.

DE BONO RELIGIOSI STATUS ET VARIARUM ANIMANTIUM TROPOLOGIA.

ARGUMENTUM. — Hac epistola, cum in ipso statim exordio depravatos hominum mores, et calamitosum suorum temporum statum deplorasset, illorum felicitatem extollit qui, tempestates sæculi fugientes, ad tutissimum religionis portum confugerent. Quo in genere Casinenses monachos præcipue admiratur: montem ipsum Casinum arcæ Noeticæ non dubitans comparare, quæ diluvii tempore omnis generis animantium refugium fuisset. Hinc, occasione arrepta, ad animantium naturas proprietatesque describendas digreditur, quas (quemadmodum facit apud Græcos Epiphanius) ad hominis mores et utilitatem mire traducit atque accommodat.

Domno DESIDERIO archangelo monachorum, sanctoque conventui, PETRUS peccator monachus servitatem.

Qui sæculum reliquistis, quas erepturi vestro Deo gratias debeatis, is perite considerat, qui mundi furētis flagitia non ignorat. Pudor enim, et ho-

nestas perit; et dum ecclesiastici vigoris sensim disciplina collabatur, inundans vitiorum ac pravitatum omnium in dies pestis augetur. Ut illum propheticum nostro potissimum tempore videatur impleri: « Non est, inquit, veritas, non est miseri-

cordia, et non est scientia Dei in terra. Maledictum, A et mendacium, et homicidium, et furtum, et adulterium inundaverunt (*Osee iv*). » Et quia hæc non modo principalis censura non reprimat, sed fieri cum favorabilis assensus exultatione permittit; et ex eo risus excutitur, cui non modo gemitus, sed et furor et impatentia debebatur; recte per eundem prophetam postmodum dicitur: « In malitia sua lætificaverunt regem, et in mendaciis suis principes: omnes adulterantes, quasi clibanus succensi sunt a coquente (*Osee vii*). » Et quoniam ardor avaritiæ, sive luxuriæ, prius tanquam laquearia domus atque tigilla principes corripit, deinde per subjectos sese velut per planiora diffundit; paulo post addidit: « Omnes calefacti sunt quasi clibanus, et devoraverunt iudices suos; omnes reges eorum ceciderunt, non est B in eis qui clamet ad me (*Ibid.*). »

Et quia bonos principes malus populus non meretur, atque ideo totus mundus velut unum corpus continuata criminum contaminatione perfunditur, divina vox per prophetam exprobrat, dicens: « Ubi est rex tuus, Israel, maxime nunc salvet te in omnibus urbibus tuis; et iudices tui, de quibus dixisti: Da mihi regem et principes (*Osee xiii*). » Ubi et præsto subjungitur: « Dabo tibi regem in furore meo, et auferam in indignatione mea (*Ibid.*). » Unde fit ut dum mundi principes non jura, sed lucra conservant, subjectos quoque proclives in malum nulla legalium sanctionum censura refrenet. Hoc mundus nostro tempore patitur, quod per Isaiam dicitur: « Omne caput languidum et omne cor C mœrens; a planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas (*Isa. i*). »

CAPUT PRIMUM.

Quod religiosi quasi oves sunt de lupi faucibus ereptæ.

Quamobrem summopere curandum vobis est, dilectissimi, ut immensas Deo gratias jugiter referatis, qui videlicet hoc tempore de mundo estis electi, quo constat in eo quempiam difficile posse salvari. Impletis enim quod per Zachariam, Domino vociferante, præcipitur: « O, o, fugite de terra Aquilonis (*Zach. ii*). » Et rursum: « O Sion, fuge, quæ habitas apud filiam Babylonis (*Ibid.*). » Quibus nimirum Veritas dicit: « Ego vos elegi de mundo; et quia de mundo non estis, propterea odit vos mundus (*Joan. xv*). » D Nam velut si ferox bestia pecus invalidum mordicus apprehendat, pastor autem, vel unum membrum de faucibus furiose deglutientis educat; ita vos Christus de ore cruenti prædonis **305** eripuit, dum, pereunte mundo, in obsequium vos sui famulatus allegit. Hinc est quod per Amos prophetam dicitur: « Quomodo si eruat pastor de ore leonis duo crura, aut extremum auriculæ, sic eruentur filii Israel, qui habitant in Samaria (*Amos iii*). » Sic itaque per exuberantioris gratiæ munus non ambigitur vobis fuisse collatum, quod per eundem prophetam alibi dicitur: « Plui super civitatem unam, et super civitatem alteram non plui. Pars una completa est, et pars super

quam non plui, aruit (*Amos iv*). » Corda quippe terrena atque carnalia velut æstu squalentia diurnæ siccitatis arescunt, quæ fluenta supernæ gratiæ compunctionis imbribus non infundunt. De qua videlicet terra divina vox ait: « Mandabo nubibus ne pluant super eam imbres, (*Isa. v*). » At contra de mente illa, quæ Dominum veraciter sitit, quæ fontem sapientiæ indeficienti desiderio concupiscit, per Isaiam dicitur: « Effundam enim aquas super sitientem, et fluenta super aridam. Effundam spiritum meum super semen tuum, et benedictionem meam super stirpem tuam, et germinabunt in te herbas, quasi salices juxta præterfluentes aquas (*Isai. xlii*). »

CAPUT II.

Quod monasteria vivaria sunt animarum.

Cum ergo vos omnipotens Deus mundo subtraxit ac sub monastica sibi disciplina servire constituit, quid aliud fecisse cernitur, quam velut olim in cataclysmo, de multis pereuntibus vos paucos elegit, ac in bituminatæ arcæ latibulum (*Gen. vii*), ut viveretis, induxit? Clastrum quippe monasterii vivarium est animarum. Ibi quippe vivunt pisces, qui juxta legis edicta pennulas habent; atque ut in corpus Christi transferantur, Israelitarum mensis delicias præbent. Pisces quippe qui squamarum pennulas habent, dare saltus etiam super aquas solent. Quid ergo pennatis piscibus nisi electæ animæ figurantur, quæ profecto solæ in cœlestis Ecclesiæ corpus transeunt; quia modo virtutum pennulis fultæ, saltus dare per cœleste desiderium sitiunt, ut superna per contemplationem appetant, quamvis in semetipsas iterum ex mortali carne relabantur? Clastrum itaque monasterii utrum gurgustium, sive vivarium piscium solummodo, sicut dictum est; an etiam captabulum cœlestium pecorum vel certe aviarium volucrium per spiritalem intelligentiam rectius possumus appellare? Hanc denique triplicem animalium speciem ponit Psalmista cum dicit: « Pecora campi, volucres cœli, et pisces maris (*Psal. viii*). » Hanc et Osee propheta commemorat cum ait: « In bestias agri, et in volucres cœli, sed et in pisces maris congregabuntur (*Osee iv*). » Quo igitur horum trium vocabulo cœnobium rectius exprimetur? Sed ut liquido cernitur, universa hæc tria vocabula claustro monasterii procul dubio congruunt, dum in eo unanimis et indivisæ charitatis igne conflata spiritualium animalium diversitas continetur. Ibi quippe spirituales, sicut dictum est, vivunt pisces, sacrarum Scripturarum fluentis jugiter innatantes. Nisi enim esset spiritale gurgustium, ubi non terreni, sed **306** cœlestes pisces spiritualiter viverent, nequaquam Dominus ad B. Job de typica Behemoth pelle dixisset: « Nunquid implebis sagemam pelle ejus, et gurgustium piscium capite illius? » (*Job xlviii*.) Ibi pecora agri illius, scilicet de quo per Jacob dicitur: « Ecce odor filii mei, sicut odor agri pleni, cui benedixit Dominus (*Gen. xxvii*). » De pecoribus autem, ipsis electis scilicet in sanctæ charitatis unanimitate viventibus, Isaias ait: « Habitabit lupo cum agno,

et pardus cum hædo accubabit; vitulus et leo et ovis simul morabuntur (Isai. xi). » Nam per sanctæ charitatis viscera, lupus cum agno habitat; quia ille qui in sæculo raptores fuerunt, cum mansuetis ac mitibus in pace conquiescunt. Et pardus cum hædo accubat, quia is qui peccatorum suorum maculis varius fuit, cum eo qui se despicit ac peccatorem fatetur humiliari consentit. Vitulus autem, et leo, et ovis pariter commorantur; quia et is qui per contritum cor ad quotidianum se Deo sacrificium præparat; et alius qui tanquam leo ex crudelitate sæviebat; et alter, qui velut ovis innocentie suæ simplicitate perdurat, in caulis sanctæ Ecclesiæ convenerunt. Ibi quoque cæli sunt volucres; in nimirum qui virtutum plumis sese in ardua sublevant, ac terrena quælibet, et sub se transire de suæ mentis arce prospectant. Dumque per terrena repere sub carnali concupiscentiæ jugo despiciunt, libertatem aeris petunt, seseque ad cœlestia, libratâ mentis contemplatione, suspendunt. De quibus nimirum volucris Dominus in Evangelio loquitur, cum granum sinapis in arborem crevisse testatur: « Cum autem creverit, inquit, majus est omnibus olivibus, et sit arbor, ita ut volucres cœli veniant, et habitent in ramis ejus (Matth. xiii). » Nec mirum si et pecoribus agri, et volucris cœli ac piscibus maris, homo per figuram spiritualis intelligentiæ comparetur, cum et ipse homo, propter quem scilicet cœtera creata sunt, omnis creatura dicatur: « Euntes, inquit, in mundum universum, prædicate Evangelium omni creaturæ (Marc. xvi): » Nam et naturales actus pecorum per spiritualem intelligentiam reperiuntur in moribus hominum; sicut et in hominibus aliquid invenitur, quod ad officia pertineat angelorum. Rerum quippe conditor omnipotens Deus, sicut terrena quæque ad usum hominum condidit; sic etiam per ipsas naturarum vires, et necessariis motus, quos brutis animalibus indidit, hominem salubriter informare curavit. Ut in ipsis pecoribus homo possit addiscere quid imitari debeat, quid cavere, quid ab eis mutuari salubriter valeat, quid rite contemnat: quatenus dum a rebus quoque ratione carentibus homo rationalis instruitur, ad auctorem suum per viam sapientiæ caute semper et inoffenso tramite gradiatur. Sed ut liquidius valeat elucere quod loquimur, non gravemur aliquas hic animalium naturas apponere; et qualiter humanis congruant moribus, strictim, ac prout epistolæ brevitatis patitur, breviter intimare. Nec tamen ut experti simus hujusmodi nobis peritiam arrogamus; sed id duntaxat quod ab his qui rimandis rerum insudavere naturis, nobis est traditum, indiscusse et irretractabiliter judicamus nostris opusculis inserendum.

807 CAPUT III.

De natura leonis.

Leo itaque, cum sit fortissimus bestiarum, ac, Scriptura teste, nullius paveat occursum (Prov. xxxi), videtur etiam naturalis habere quodammodo

subtilitatis ingenium. Nam cum a venatoribus quaeritur, eorum protinus odore concepto, ut persequendum se deludat indaginem, versutæ struit fraudulentie novitatem. Caudam quippe per terram trahens, vestigia sua, dum graditur, operit; sicque venantium laqueos, ne capiatur, evadit. Venatores planè hominum iniqui sunt spiritus, qui nimirum venatorum more carnes quaerunt, dum quoslibet homines, ut carnaliter vivant, immaniter persequuntur. Sed quisquis ad illum leonem pertinet, de quo per Jacob dicitur: « Catulus leonis Juda, venatoris odorem concipit, quia versuti hostis insidias deprehendit (Gen. xlix). » Cujus videlicet odorem argute conceperat, qui dicebat: « Non ignoramus astutias ejus (II Cor. ii). » Illis econtrario ignorantibus, de quibus Joannes dicit: « Qui non cognoverunt altitudinem Satanæ (Apoc. ii). » Hic etiam vestigia sua cauda, quæ postrema pars est corporis, operit; quia vitæ veteris pravitatem tegmine novæ conversationis abscondit, sicut dicitur: « Beati quorum remissa sunt iniquitates, et quorum tecta sunt peccata (Psal. xxi). » Et alibi: « Remisisti iniquitatem plebi tuæ; operuisti omnia peccata eorum (Psal. lxxxiv). » Sic igitur impressa vestigia cauda leonis operit, cum veterem vitam posterioris rectitudinis tegumentum obducit (Prov. xxviii). Ad hoc etiam pertinet, quod idem leo cibum fastidit hesternum, et escæ propriæ reliquias aversatur. Et tu, o homo, eo quod satiatus fueras, prorsus abhorre peccatum, ne tanquam canis reverti videaris ad vomitum (II Petr. ii). Adde quia leo apertis oculis dormit; sic et tu, sic quiesce sopitus a mundo, ut pervigiles semper oculos habere perseveres in Domino. Sic dicitur: « Ego dormio, et cor meum vigilat (Cant. v). » Leona mortuum parit catulum. Qui profecto per triduum mortuus perseverat, donec tertia die pater ejus adveniens, in faciem ejus insufflat, sicque viventem celeriter excitat. Contemplativa quoque te vita ab hoc mundo mortuum pariat, cui Pater omnipotens spiritum suæ vivificationis immittat. Et hoc modo, qui catulum leonis de tribu Juda die tertia suscitaverat; te quoque inter fidei, spei et charitatis triduum, non mundo, sed sibi viventem reddat; ut libera cum Apostolo valeas voce cantare: « Vivo autem, jam non ego, vivit vero in me Christus (Galat. ii). »

CAPUT IV.

De aenthalopio.

Aenthalopum [antaplon vel aptalon] quoque acerrimum nimis et violentum est animal, adeo ut nec illi venator accedere, nec persecutor quisquam audeat propinquare. Habet autem longa cornua in serræ similitudinem figurata, quibus nimirum prægrandia valeat arbusta secare, terræque deponere. Cum vero sitierit, veniens ad Euphratem **808** bibit: prope quem videlicet fluvium frutex quidam nascitur, qui Gericine vocabulo nuncupatur, habens virgulta subtilia atque prolixa. Veniens itaque aenthalopus ad Gericinam, dum ludere lasciviens tentat, cornua sua virgultis crebrescentibus obligat. Cum vero diutius pugnans, sese nullatenus valet

educere, magnis incipit vocibus exclamare. His excitatus clamoribus venator accurrit, eumque dum propriis nexibus arctatur, occidit. Tu, serve Dei, qui duobus es Testamentis admonitus, quasi totidem cornibus invicte munitus, quibus nimirum et temetipsum inviolabili valeas tuitione protegere, et adversantes spiritus robustissime ventilare; postquam Deum, fontem scilicet vivum, laudabiliter sitire cœpisti, postquam magni Euphratis, id est cœlestis eloquii fluentia bibisti, noli jam causarum sæcularium vacare negotiis; noli te, velut petulcum animal, voluptatum carnalium irretire virgultis; ne dum te hæc suis nexibus obligant, repente nequissimus adversarius impetat ac lethale vulnus tanquam improbus venator infligat. Excitat enim venatorem vox clamoris, cum te accendit flamma libidinis. Nulla quippe vox criminum sonorius elevatur in cœlum, de qua ad Abraham dicitur: « Clamor Sodomorum et Gomorrhæorum multiplicatus est, et peccatum eorum aggravatum est nimis; descendam et videbo utrum clamorem, qui venit ad me, opere compleveris. » (*Gen. xviii.*) Sed ut vires amittant incentiva libidinum, declinanda est procul dubio societas feminarum.

CAPUT V.

Quod feminarum aspectus est fugiendus.

In quodam nempe monte Orientis, lapides sunt igniferi, qui masculus et femina nuncupantur, et dicuntur *Pyroboli*. Qui nimirum cum a se invicem procul sunt, non accenduntur; si vero femina appropinquaverit masculo, protinus ex eis ignis egreditur; ita ut omnia quæ circa montem sunt flammis vaporantibus exurantur. Ab ipsis ergo lapidibus edocemur, ut si consumi libidinis incendio nolumus, muliebris aspectus speciem declinemus, ne de cōspecta forma flamma prosiliat, quæ in nobis non montis, sed mentis fruteta pervadat.

Ad extinguendum itaque libidinis incentivum operæ pretium est ut etiam castoris imitemur exemplum. Cujus scilicet testiculi medicinalibus curis sunt permaxime necessarii. Castor itaque cum se videt a venatore propter genitalia persequi, hæc mordicus abscindit, et ante venatoris faciem projicit. Sic illico venator abscedit, dum id propter quod eum persequabatur extorsit. Si vero contigerit ut alter eum rursus venator inveniat, eumque acrius et instantius persequens, evadendi aditum jamjam penitus desperare compellat, in arcto situs, in os se venatoris erigit, sibi deesse virilia; propter quæ perurgetur, ostendit. Sic sic ab insectantis venabulo liberatur, dum ostendit sibi deesse quod quæritur. Tu quoque si vis casses intimi venatoris eludere, solerter a te stude titillantes illecebrosæ libidinis fomites amputare.

809 Præcide a pectore tuo omne luxuriandi propositum, et sic quasi radicem luxuriæ verenda repellis, dum libidinis actum cum ipsa penitus voluntate deponis. Et dum malignus spiritus tanquam improbus venator telis adversum te luxuriæ dimicat

A tu in vires te protinus erige, ac deesse tibi luxuriandi materiam testes ostende, dicens illi: Cur me persequeris? cur me propter rem quæ in me jam non est irretire conaris? En ego verenda non habeo, dum, amputato luxuriæ seminario, castitatis propositum inviolabiliter servo. Dicit enim mihi per Isaiam Dominus meus: « Non dicat eunuchus: Ecce ego lignum aridum, quia hæc dicit Dominus eunuchis qui custodierint Sabbata mea, et elegerint quæ volui et tenuerint fœdus meum: dabo eis in domo mea, et in muris meis locum, et nomen melius a filiis et filiabus (*Isai. lvi.*) » Ego siquidem ex ipsis sum, de quibus per semetipsum in Evangelio dicit: « Sunt eunuchi qui se castraverunt propter regnum cœlorum (*Math. xix.*) » Hoc itaque modo sollicitè cavendum est, ne versutus hostis tentationum suarum aculeis corda nostra transfigat, et castitatis, sive cujuslibet boni operis fructum, astutæ fraudis arte decerpat.

CAPUT VI.

De herinaceo.

Hujus autem figuram etiam herinaceus repræsentat, qui nimirum dum toto corpore spinis sit obsitus, vindemiarum tempore ingreditur vineam, et quam meliorem viderit occupat uvam. Quam mox tam violenter exagitat, ut omnia ejus in humum grana prosternat; indeque descendens, tandiu super eadem grana provolvitur, donec spinarum ejus aculeis omnia transfigantur. Sic undique onustus rēneat, atque hæc filiis suis alimenta comportat.

C Custodienda est ergo boni operis vinea, ne super eam antiquus hostis ascendat, et spiritualium virtutum turgentia ac per hoc matura grana dejiciat; deinde tentationum suarum aculeis insuat, eaque bestiis terræ, hoc est, adversariis potestatibus cibum tendat. Sicque labefactatus atque frustratus a laboribus suis homo, id quod in Canticis legitur gemebundus exclamet: « Posuerunt me custodem in vineis, vineam meam non custodivi (*Cant. ii.*) » Sicut enim ab hericio botrus exiit acinis; sic a diabolo incautus quilibet homo nudatur operibus bonis. Mille formis enim et callidis nequitie spiritus novæ semper artis præstigias struit, ut possit non modo nudare, sed et funditus devorare quos decipit.

CAPUT VII.

De vulpecula.

Cujus utique vulpecula quoque præbet imaginem, quæ dum se mortuam fingit, mortem volucris veraciter ingerit. Nam dum esurit, et anxie requirenti quod comedat non occurrit, quærit ubi sit rubra terra; et dum reperit, toto corpore in ea provolvitur, ut **810** quasi caro nuda et cruenta videatur: mox sese in terram quasi mortuam projicit, flatum intra se reprimit, ut non respiret. Dumque hoc modo cruenta videatur et turgida, ab incautis volucris non indubitate extincta. Descendunt itaque ut eam comedant; sed illa repente prosiliens arripit, easque veraciter devorat, quas

ad se devorandam fallaciter invitabat. Hujus itaque A deceptor antiquus specimen exprimit, qui carnalia luera quærentibus se quasi mortuum fingit, illisque opera sua, tanquam membra sua quibus vescantur, exponit: « Manifesta enim sunt opera carnis, quæ sunt, sicut dicit Apostolus, fornicatio, immunditia, luxuria, avaritia, idolorum servitus, veneficia, inimicitia, contentiones, æmulationes, iræ, rixæ, dissensiones, sectæ, invidia, homicidia, ebrietates, comessationes (*Gal. v.*) » Hæc plane sunt iniqui spiritus viscera, hæc reproborum et carnaliter viventium quotidiana sunt alimenta. Ad hæc dum perditique velut esurientes inhiant, eos malignus spiritus tanquam volucres vulpis dolosa deglutit, eosque in sui corporis viscera trajicit. De quibus nimirum per Prophetam dicitur: « Introibunt in inferiora terræ, tradentur in manus gladii, partes vulpium erunt (*Psal. LXII.*) » Hujus vulpis pars erat Herodes, qui capitis sui nomine censebatur, cum Dominus aiebat: « Ite, dicite vulpi illi (*Luc. XIII.*) » Hæc vulpis in Scriba illo, velut in scrobis suæ fovea latitabat, qui ex ore Veritatis audiebat: « Vulpes foveas habent (*Matth. VIII; Luc. IX.*) » Hujus vulpis fetus et illi sunt, scilicet hæretici, de quibus in Canticis dicitur: « Capite nobis vulpes parvulas, quæ demoliuntur vineas (*Cant. II.*) »

CAPUT VIII.

De polypo.

Et quid mirum si regna diaboli in dolosa videantur callere vulpecula, cum et in piscibus non inferior artificiosæ fraudis reperiatur astutia? ut dum C cunctis animantibus homo præponitur, per hæc etiam, quibus præest, cavere pericula moneatur. Polypus quippe petram in vadosis littoribus inveat, cui se miro modo constrictus affigit, ejusque colorem ac speciem induit. Obductus itaque terga in similitudinem saxi, plurimos piscium sine ulla suspicionem fraudis allapsos intercipit; et dum scopulum simpliciter opinantur, casibus eos furtivæ artis occudit. Talibus igitur argumentis sponte veniens rapina decipitur; et dum non metuit fraudem, ignorat ultimi naufragii vitare voraginem. Sed quid petra, nisi Christus? quid polypus, nisi homo dolosus et perversus, atque ob id hæreticus? Hic affigitur petra, et saxei mentitur schema coloris; quia, sicut magister ejus, se transfiguratur in angelum lucis D (*Cor. XI.*). Adhæret petra, quia etsi non per operationem, saltem per professionem sanctæ copulatur Ecclesiæ, et velut incautos pisces arripiens devorat, dum hebetes quosque ac simplices perfidiæ suæ erroribus implicat. Unde et Apostolus ait: « Sustinetis enim si quis vos devorat, si quis vos decipit (*Ibid.*) » Verumtamen in hujusmodi versutiis et fraudibus animalium aliquando salutaris allegoriæ deprehenditur sacramentum.

811 CAPUT IX.

De hydro et crocodilo.

Hydrus enim animal est habitans in gurgitibus fluminum, crocodilis feraliter inimicum. Hic ita-

que cum viderit crocodilum aperto ore in crepidine fluminis dormientem, provolvitur in limo luti, ut faucibus illius lubrico corpore facilius possit illabi. Tunc in os crocodili dormientis perneciter insilit, quem ille desubitatus repente deglutit. Hydrus vero viscera ejus cuncta dilaniat, donec, eo jam prorsus extincto, de cadavere illius vivus et victor erumpat. Quid hic crocodilus, nisi figuram tenet mortis et tartari? quid hydrus, nisi victoriam innuit Salvatoris? Limo igitur hydrus obvolvitur, dum Redemptor noster humanæ carnis luto vestitur. Hic ventrem ingreditur crocodili, quia Dominus claustra penetravit inferni. Hic demolitur intima viscerum; et Dominus mortis evertit imperium. Ille corrosio ac penetrato cadavere post victoriam redit, quia B Salvator noster postquam infernum moriendo momordit, cum triumphali de sepulcro gloria resurrexit. Unde morti per prophetam [Apostolum] victor insultat: « Ubi est, inquit, o mors, victoria tua? ubi est stimulus tuus? » (*I Cor. XV.*) Et iterum: « O mors, ero mors tua; morsus tuus ero, inferne (*Osee XIII.*) »

CAPUT X.

De charadrio.

Charadrium quoque figuram nostri Salvatoris exprimere non ambigimus, si mirabilem ejus naturam non sine admiratione pensamus. Est igitur hoc volatile totum album, nec ulla nigredinis macula reperitur in plumis. Quisquis autem est in ægritudine constitutus, per præsentiam hujus volucris valet absque dubietate colligere utrum se in proximo convalescere, an imminente mortis articulo necesse sit interire. Nam si infirmitas est ad mortem, mox ut agrotum viderit, protinus oculos suos avertit, eumque ultra non respicit. Et sic indicium datur, quoniam ex incommoditate concepta languidus moritur. Alioquin si languidus ille victurus est, præsto charadrius obtutum suum in ejus ora defigit, ac intra se omnem illius ægritudinem concipit; deinde contra solis ardorem impiger evolat, ægroti valetudinem soli se objiciendo comburit, ac per aerem volitando dispergit. Mirabile visu! extemplo se languidus erigit, et defæcatus omni passionum gravedine convalescit. Quod Redemptori nostro volucris hujus figura conveniat, luce clarius ratio manifestat. Instar quippe charadrii candidus est Christus, quia nulla criminis apparuit macula denigratus. « Quippe qui peccatum non fecit, nec dolus inventus est in ore ejus (*I Petr. II; Isai. LI.*) » De quo et sponsa dicit in Canticis: « Dilectus meus candidus et rubicundus (*Cant. V.*) » Virginitate videlicet et innocentia candidus martyrii sanguine rubicundus. Qui nimirum ad infirmum Israel populum pius visitator advenit, 812 sed faciem suam ab eo (quoniam perfidiæ et incredulitatis morbo moriebatur) avertit: ad gentilem vero populum, æque scilicet languidum cum respexit, pietatis in eum oculos clementer infixit, in semetipsum ejus ægritudinem transtulit, eumque salutem re-

formavit. « Vere enim, sicut per Isaiam dicitur, A languores nostros ipse tulit, et peccata nostra ipse portavit. Et nos putavimus eum quasi leprosum, et percussum a Deo et humiliatum; ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra. Disciplina pacis nostrae super eum, et livore ejus sanati sumus (*Isai. xlii*). » Aegritudinem vero per aerem volitando dispersit, quia potestates aereas suis viribus debellavit. Ad ardorem solis ascendit, ac vim languoris exussit, quoniam ad Patrem rediens, qui est sol justitiae, mortemque deglutiens, ascendit in altum, captivam duxit captivitatem, dedit dona hominibus (*Psal. lxxvii*; *Ephes. iv*).

CAPUT XI.

De phœnice.

Sed et phœnix, volatile scilicet, quod in Indiae vel Arabiae partibus habitat, eundem Redemptorem nostrum morte simul ac resurrectione designat. Ipse enim dicit: « Potestatem habeo ponendi animam meam, et potestatem habeo iterum sumendi eam (*Joan. x*). » Hæc igitur avis mox ut quingentos vitæ suæ annos impleverit, ligna Libani montis ingreditur, et per alas utrasque diversis aromatum odöribus oneratur. Hoc itaque sacerdos civitatis Heliopoleos quibusdam significationum indicis deprehendit, et mox coacervatis sarmentis atque ramusculis congeriem struit; super quam videlicet struem phœnix-aromatibus onusta descendit, seseque supposito sarmentorum igne comburit. Alia vero die sacerdos accedit, ligna quæ composuerat exusta reperit: quorum cineres curiose perscrutans, invenit vermiculum valde pertenuem, sed eximii odoris suavitate flagrantem: secundo die rediens, reperit eum aviculam per plumas et alarum remigia figurantem: tertio demum die sacerdos adveniens, videt perfectam et integri status astare phœnicem. Phœnix itaque alas refertas aromatum suavitate deposuit; quia Redemptor noster de cælo cum gemino ad nos utriusque testamenti odore descendit, dicens: « Non veni legem solvere, sed implere (*Matth. v*). Omnis, inquit, Scriba doctus in regno cælorum, similis est homini patrifamilias, qui profert de thesauro suo nova et vetera (*Matth. xiii*): » Qui nimirum prius reperitur esse vermiculus; ille profecto qui dicit: « Ego autem sum vermis, et non homo (*Psal. cxi*). » Ille, inquam, quem vermis ille signabat, qui matutinus exurgens hederam super caput Jonæ positam dente percussit, et arescere compulit (*Jonæ ult.*). Præcedente quippe velut matutino sole, Evangelicæ gratiæ Dominus, synagogam, ut revera sterilem hederam districtæ sententiæ suæ dente præcidit, ac marcescentem prorsus et aridam reddidit. Deinde phœnix plumefacta et in aerem alarum remigiis armata sustollitur; quia victor mortis Dominus ad Patris usque **813** confessum conjubilantibus undique supernis virtutibus elevatur. De quo per Psalmistam dicitur: « Qui ascendit super cherubim, et volavit: volavit

super pennas ventorum (*Psal. xvii*). » Enim vero et nobis pro modulo nostro pennæ sunt insitæ, virtutes scilicet spirituales, quibus si viriliter utimur, ad cælestia sublevamur; sin autem ex desidie torpore deponimus, necesse est ut in subripiendum vitiorum profunda mergamur.

CAPUT XII.

De sarra sive serra.

Hujus rei typum tenet sarra [serra], marina scilicet bellua quæ, cum prolixas habeat pennas, mox ut viderit navem velificantem, alarum et ipsa præcincta remigiis, contendit velificare post navem. Sed vix per quadraginta stadia in hujus certaminis labore persistens deficit, et sic defessa, alas inter discrimina marina deponit. Fluctu itaque vorante compellitur ut ad locum unde remigare cœperat, iterum relabatur. Navis plane, quæ velificat, sanctam Ecclesiam, vel unamquamque fidelem animam signat. Quæ nimirum ligno crucis evecta, spumantes fluctivagi mundi procellas evitat, virtutumque remigio ad portum perpetuæ quietis anhelat. Sed hanc sarra dum persequitur, deficit; quia mollis et dissoluta quælibet anima fervide quidem incipit, sed in labore lassescens ad perfectionis littus, quod subire decreverat, non pertingit. Sunt enim aliqui, qui dum alios ire per honestæ vitæ tramitem cernunt, pio desiderio provocati post eos iter arripiunt. Sed dum vel nimii laboris, vel inundantibus cujuslibet adversitatis fluctibus obruantur, protinus a labore deficiunt; et sic ad similitudinem sarrae, unde velificare cœperant, relabuntur. De quibus utique scriptum est: « Væ his qui perdiderunt sustentiam (*Eccli. ii*). » Et vir sapiens: « Est amicus socius mensæ, et non permanet in die necessitatis (*Eccli. vi*). » Sed talibus rectores Ecclesiarum impigra debent exhortatione succurrere, ac inter ipsa sævientis procellæ discrimina fluctuantes valido prædicationum brachio roborare, ut eos naufragari pelago sorbente prohibeant, dum ad perseverantiæ robur inconcussa constantiæ radice confirmant.

CAPUT XIII.

De echino.

Quod echinus etiam, brevis videlicet pisciculus, innuit, qui naves ingentes plenis currentes velis immobiliter sistit. Mirum certe quomodo piscis perexiguus corpore, tam enormem carabi molem valeat inconcuisse compescere, ut tanquam fixa radicibus videatur hæerere. Echinus ergo figit in fluctibus navem; rector Ecclesiæ non confirmet animas temptationum inundationibus fluctuantes? Sicut illi, qui dudum vestigiis in pelago titubantibus, cœperat mergi, sed ereptoris meruit dextera sustentari, dictum est: « Et tu aliquando conversus confirma fratres tuos (*Luc. xxi*). » Ergo præsules **814** animarum solerter invigilent, ne quos de casibus sæculi semel eripiunt, rursus eos raptor invadat, rursus ad vomitum redire compellat.

CAPUT XIV.

De tigride, et quid mystice per eam intelligendum.

Cujus utique rei per quamdam similitudinem tigris indicio est, quæ, sicut astruitur, ubi vacuum raptæ sobolis cubile reperit, pernix illico vestigiis raptoris insistit. At ille quanquam equi fugacis agilitate præcurrat, agilioris tamen feræ quodam quasi volatu se præverti posse non dubitat: cumque nullum sibi patere suffugium conspicit, hujusmodi technam captiosa fraude molitur, ubi feram sibi contiguam deprehendit, globosam de vitro sphaeram ante illius oculos projicit; at illa respiciens velut e speculo proprii corporis imagine luditur, et sobolem suspicatur. Retentat igitur cursum, dum amplecti desiderat foetum: sed ecce dum inani se frustratam specie comperit, totis ad comprehendendum equitem viribus fundit: sed dum stimulis ire velocior imminet fugienti, ille sphaeram sequentis obtutibus alteram objicit: nec tamen sedulitatem matris memoria fraudis excludit. Nam tigris quasi lactatura prolem cassam versat imaginem. Hoc itaque modo et tigris orbat, et ultio de venatore non sumitur. Ut autem hoc ad usus ecclesiasticos non incongrue transferatur, quid venator, nisi prædicator? Unde per prophetam dicitur: « Mittam eis multos venatores, et venabuntur eos de omni monte et de omni colle (Jer. xvi). » Et quid hic tigris, nisi diabolus debet intelligi? Tigridi itaque catulum rapimus, cum de mundo, qui est cubile diaboli, conversum quemlibet hominem ad sanctitatis habitum provocamus. Cum ergo spiritalem post nos tigridem currere per tentationum suarum argumenta sentimus, vitream illi sphaeram objicimus, dum fragiles sibi homines, ubi suam imaginem videant, demonstramus. Suos autem sibi demonstrare, est ab ejus pestifera visione nostros abscondere. In suis autem hostis antiquus suam ærnis imaginem, in quibus utique reperit propriæ nequitiae pravitatem. De his nempe vitreis hominibus, ejusque imaginem refundentibus, in Apocalypsi dicitur: « Si quis adoraverit bestiam et imaginem ejus, et acceperit characterem in fronte sua et in manu sua (Apoc. xiv), » et reliqua. Studeamus igitur a tigride catulos custodire, quos tulimus; ut a ferinis eruentæ bestię uberibus rapti, lacte quotidie celestis eloquii non desinamus recreari, ne, quod absit, illud nobis valeat objici, quod Pharisæis dictum est: « Væ vobis, qui circuitis mare, et aridam, ut faciatis unum proselytum; et cum factus fuerit, facitis eum filium gehennæ duplo quam vos (Matth. xxiii); » sed id potius, quod de se Veritas Patri dicit: « Quia quos dedisti mihi, non perdiidi ex eis quemquam (Joan. xviii). » De quo et Joannes dicit: « Qui cum dilexisset suos, in finem dilexit eos (Joan. xiii). »

815 CAPUT XV.

De pelicano, et quid figuret.

Quanto denique suos amore dilexerit, per naturæ suæ vim etiam pelicanus ostendit. Hic enim ales, sicut tradunt ii qui rimandis animalium insudavere naturis, natos suos incomparabiliter diligit, sed di-

agnam ei vicem ingrata soboles non rependit. Ejus quippe filii mox ut incipiunt crescere, utrumque parentem adorantur unanimiter impugnare, qui re-percutientes eos, quia disciplinæ modum tenere nesciunt, quodammodo eruditionis ferulam in gladios vertunt, dum nimis verberibus filios interficiunt; tertia vero die super mortuos mater incumbit, latus suum rostro percutiens aperit, unde super extinctos maternus cruor instillat, qui protinus eos ad vitam incolumes rescitat. Quæ nimirum res non tam figura, quam evangelica videtur historia. Per Isaiam namque Conditor hominum manifeste conqueritur: « Filios, inquit, genui, et exaltavi, ipsi vero spreverunt me (Isai. i). » Qui etiam percussus est ab eisdem reprobis filiis, sicut pelicanus a pullis suis, sicut per aliam scripturam dicit: « Insurrexerunt in me viri iniqui absque misericordia, quæsierunt me interficere, et non pepercerunt in faciem meam spere, et lanceis suis vulneraverunt me. »

Pelicanus autem suos pullos re-percutiens perimit; quia Deus perversum populum gravi captivitatum atque bellorum clade percussit. Sicut ei per prophetam dicitur: « Percussisti eos, nec doluerunt; attrivisti eos, et noluerunt accipere disciplinam (Jer. v). » Sed ingratis filiis bonum pro malo redditur, cum ad vitam materno sanguine revocantur. Sapientia quippe Dei, mater scilicet omnium viventium, in cruce pendens latus aperuit, sicque peremptos ad vitam sacrosancti sanguinis sui profluvio revocavit. Sed sicut avis hujus, quam dicimus, fetus duritiam exprimit ingratae sobolis; sic e diverso upupa figuram exhibet pietatis. Ut sicut in uno reperit mens discreta quod spernat, sic in altero Christiana pietas cuius imitetur addiscat.

CAPUT XVI.

De upupa, aquila et fulica.

Hæ siquidem volucres cum senili gravantur ætate, ut jam nec volare valeant nec videre, filii parentibus suis pio compatiens affectu, vetustas sibi penas evellunt, et eorum oculos alis propriis confonent, ac totum corpus undique velut obliniendo ac palpando demulcent; donec toto corpore renovati, plumis undique reflorentibus, adolescant. Sic per piæ prolis obsequium tanquam primo pubescentes flore, et visum recipiunt et volatum.

Sed quid miramur upupam misericordiæ viscera parentibus exhibentem, cum videamus et fulicam in alieni quoque generis se um maternam extendere pietatem? Sicut enim a naturarum scrutatoribus perhibetur, aquila, quæ **816** regina dicitur avium, pullos suos coruscantibus solis radiis objicit, atque in æris vastitate libratos, pio teneros ungue suspendit. Quisquis autem illorum intrepidam oculorum aciem inoffenso laendi vigore conservat, hunc mater ad propagandum regii decus generis idoneum judicat. Si quis autem lumina sua solis radio perstrictus inflexerit, velut degener, et indignus tam excellenti nobilitate projicitur; et tanquam ex hære datus ac spurius inter filios non habetur. Et qui

per infirmitatem luminis ab ingenuitate destituitur, generis hæreditatem quodammodo inter ingenuos filios non sortitur. Sed aquilinum hunc pullum a genuinæ prosopiæ sublimitate dejectum plebeia quædam avis, fulica videlicet, quæ Græce dicitur φήνη, velut adoptivum suscipit, et tanquam naturale inter proprios fetus clementer enutrit. Et hoc modo quem aquila crudeliter paternæ fecit hæreditatis exsortem, ista sibi quasi maternæ pietatis intuitu suis adoptavit filiis cõhæredem.

CAPUT XVII.

De vulturibus et mustella.

Ut igitur arma virtutum in spiritali certamine constituti etiam a volucris mutuemur, sicut humanam, imo Christianam obstupescimus in fulica pietatem, sic etiam altius admiremur secundam in vulturibus virginitatem. Perhibentur enim vultures cæterarum avium more concubitu nullatenus indulgere, sed absque ulla prorsus masculini sexus admistione concipere; ut, si ad castitatis habendæ munditiam humana nos exempla non provocant, saltem de virginitate vulturum prodiens pudor impellat; nec tantum eos, qui ex hac fuerint stupenda singularitate progeniti, brevis vitæ finis arguat, cum usque ad centum annos longæva se eorum vita producat.

Apes etiam sicut sunt immunes a coitu, ita etiam nullatenus corrumpuntur in partu; et sicut in conceptu sexus sexui non miscetur, sic in edendis fetibus nequaquam virginalis integritas violatur. Non enim vulva, sed, ut ita loquar, bucca sobolem procreant, et illibatæ prorsus et integræ ab omni corruptelæ contagio perseverant. Nam ore filios e foliis legunt, et sic successuræ posteritatis examen enutunt.

Sed cur nos virginitatis secundæ miraculum in volatilibus tantum prædicemus, cum in vilibus quoque reptilibus conceptum, simul et partum non levius admiremur? Mustella quippe, sicut physici perhibent, per os quidem concipit, sed per aurem parit. Cui profecto, si dignum ducimus immundis ac minusculis rebus humana conferre, congrue forsitan quosdam fratres minus quidem jejunantes, sed humiliter obedientes, possumus coaptare. Per oris quippe conceptum intelligimus cibum, sicut Veritas dicit: « Omne, quod in os intrat, in ventrem vadit, et in secessum emittitur (*Matth. xv*). » Per auris vero partum signatur obedientia, sicut scriptum est: « Populus, quem non cognovi, servivit mihi, obauditu auris obedivit mihi (*Psal. xvii*). » Sunt namque nonnulli fratres, qui vel præ valetudine corporis, vel mentis fragilitate jejunare vix **817** possunt, sed ad executionem obedientiæ, quæcunque illis injunguntur, ferventer se accingunt; et quo validius robur per alimenta percipiunt; eo gravioris obedientiæ labores ferunt. Per os ergo cibum tanquam semen delectabiliter edendo concipiunt, cujus cibi fructum cum labore per obedientiam tanquam per aurem parturientes emittunt. Semen ergo quod per os in-

trat, per aurem egreditur; quia, ut ita fatear, conceptus escæ fructum parit obedientiæ; et quem cibus edendo velut concipiendo delectat, labor obedientiæ quasi parturiendo fatigat.

Aspis autem econtra, quoniam incantationibus aures obturat, obstinatæ mentis inobedientiam signat. Nam cum eam ad os speluncæ marsus, ut egrediat, incantat, illa protinus unam aurem terræ strictius imprimit, alteri caudam velut impenetrabile sufflamen opponit. Sicque dum vox venefici aurium ejus interiora non penetrat, illa in cavea sua immobilis perseverat. Hujus porro serpentis multorum pravitas hominum imitatur exemplum, qui, dum hic terrena diligunt, illic in posterioris vitæ longævitate non confidunt, quasi terram et caudam auribus suis, ne vox prædicationis ingrediatur, opponunt.

CAPUT XVIII.

De ascida et alcyone.

Sed sicut aspis eos exprimit qui cor in terrenis ac temporalibus figunt, sic ascida [asida] figurat eos, qui spem suam in cœlestibus ponunt. Est enim animal pennatum quidem, sed volare non valens; est etiam naturaliter obliviosum ac memoriæ viribus vacuum; et ideo nunquam parit, nisi cum in astra prospiciens vergilias jam surgere in superiora cognoverit. Æstivo itaque tempore, juxta Junium scilicet mensem, parit, et in solis fervore confidens ova sua sabulo vel arenis abscondit, ut, dum mater sui fetus obliviscitur et locum depositæ sobolis intercipit prorsus oblivio, calor solis et clementia simul aeris ova confoveant, ac velut ad maternæ sedulitatis accubitus fetus erumpat. Obstetricante igitur sole, nascuntur ascidæ pulli, velut ipsa matre desuper accubante confoti. Hæc itaque volucris, dum oblivionis propriæ conscia de se paritura diffidit, ad cœlum prius oculos erigit, ut fetibus suis aeris clementia suppleat, quod materna stoliditas negat. Nos etiam, ut ex nobis boni operis germen erumpat, non hæsitemus favorem divini Spiritus de cœlestibus flagitare, ut cordibus nostris, quæ propria fatuitas hebetat, ipse vires edendæ salutiferæ prolis infundat.

Avis etiam, quæ alcyon dicitur, in edendis fetibus mirabilis perhibetur. Et sicut illa, quam diximus, æstivum quærit in edendo calorem; sic ista brumalem eligit non sine marinis littoribus hiemem. Brumali quippe tempore in arena marini littoris ova deponit, cum videlicet procellarum impetus ferventius in cumulos elevatur, ac littoribus validior fluctus illiditur. Sed, o supernæ dispositionis stupendum valde miraculum! mox ut alcyon super littoreas arenas **818** ova deposuerit, quantumlibet undosus, quantumlibet sit tempestate concussus, placida pontus tranquillitate mitescit. Elationes fluctuum concidunt, et omnes furentium ventorum turbines conquiescunt; et donec avis hæc ova sua confoveat, mare tranquillum et quietum jacet. Septem porro diebus editis ovis incumbit; septem quoque, postquam nati sunt, pullos enutrit. Hoc enim brevissimi spatii temporis adolescent, avarumque remigiis avolare pu-

bescentes incipiunt. His itaque quatuordecim diebus tempus serenum, mare tranquillum, et nulla prorsus efflantium stridet ventorum procella. Cujus profecto typum sancta tenet Ecclesia, quæ per septenarium numerum et fovet et nutrit; quia quos per septiformis gratiæ Spiritus in baptismo ad fidem parit, per ejusdem Spiritus dona ad sanctæ operationis incrementa perducit. Sed in exponendo volueris hujus partu postponimus moram terere, ne et ipsi videamur fastidium legentibus parturire. Hoc ergo ideo non exponendo transcurrimus, ut tantummodo legentibus sit miraculum, sed ut altius considerantibus fiat spiritualis intelligentiæ sacramentum.

CAPUT XIX.

De columbis, ibide et hyena.

Columbarum quoque non vulgare quoddam præbet natura miraculum. Est enim in Indiæ finibus arbor, Græce peredixion [peridexion] vocatur, cujus utique fructus nimis est dulcis et valde suavis. In hujus igitur arboris gratia columbæ non modice delectantur, cujus nimirum eas fructus reficit et umbra defendit. Teterrimus enim draco ferali eas immanitate persequitur, et cruenti gutturis barathro inhiantem absorbere molitur. Sed sicut columbæ draconem, ita nihilominus draco formidat eam, quam prædiximus, arborem: sed præcipue timet umbram, ita ut si umbra fuerit a parte arboris dextra, ille licet procul fugiat ad sinistram; quod si umbra cernitur in sinistra, ille vertatur ad dextram. Donec ergo columbæ sub arboris illius umbraculo fuerint commoratæ, nullis eas crudelis bestia valet insidiis lædere; alioquin si procul eas invenerit, sine ullo contradictionis obstaculo repentinus invadit. Nos plane quibus simplicitas columbina præcipitur, necesse est ad sacrarum Scripturarum arborem fugere, si cruentam draconis intimi rabiem volumus evitare.

Sed quem draco signat, eundem et ibis nihilominus indicat. Est enim volatile luridum, et immundum, et obsceno fetentium sordium squalore pollutum. Nam morticinis semper cadaveribus vescitur, et prope littora sive maris, sive stagnorum, sive fluminum jugiter commoratur. Quærit enim si quid putridum, sive corruptum ab aquis cadaver ejicitur, ut illo, quia se timet fluctibus credere, satiatur; et quia, natare nesciens, nequaquam se gurgitibus audet immergere, quibuslibet immunditiis fluctu vomente projectis aviditatis suæ rabiem contentus est satiare. Sed quem alis iste designat, qui famis rabie fluctuum extrema circumdat, nisi illum de quo Petrus ait: « Quoniam adversarius noster diabolus, tanquam leo rugiens, circuit, querens quem devoret? » (I Petr. v.) Quid aquis ejecta cadavera piscium, nisi putrida ac marcida significant corda carnaliter viventium reproborum? De quibus dicit Apostolus: quia « sunt homines reprobi, naufragi circa fidem (II Tim. iii.) » Mare quippe viventia corpora retinet, cadavera projicit; in fluentis

A quoque Scripturarum hi permanere possunt, qui Deo vivunt; quisquis autem a fide vel rectis operibus moritur, corruptus ac felidus a Christi corpore, quod est Ecclesia, necesse est evomatur, dicente Scriptura: « Quia tepidus es, incipiam te evomere ex ore meo (Apoc. iii.) »

Enimvero, quia ab eo, quod ante conceperat, calore tepescit, quasi de viro, qui fuerat, sese in feminam vertit, et hic hyenæ merito comparatur, quæ nonnunquam de masculo in feminam, aliquando de femina in masculum commutatur, atque ideo immundum animal dicitur, et ob id humanis esibus prohibetur, de qua per Jeremiam dicitur: « Spelunca hyenæ hæreditas mea facta est mihi (Jer. xii.) »

CAPUT XX.

De panthera.

B Huic panthera per diversitatem naturæ videtur omnino contraria, quod animal calore quidem varium, sed specie pulchrum et simplicitatis gratia mansuetum, soli tantum draconi probatur esse contrarium. Hæc itaque panthera cum diversis se venationibus refecerit, mox in suo spelæo se recipiens dormit: post triduum vero resecta sopore consurgens magnum emittit cum clamore rugitum, cum quo simul rugitu tam miræ suavitatis atque fragrantie odor egreditur, ut omnes pigmentorum vel aromatum species vincere videatur. Omnes autem bestie saltum, ad quas odor ille pertingit, ad eam protinus confluunt, ac tantæ suavitatis spiramine delectantur; solus autem draco, cum vocem ejus audierit, nimio terrore contrahitur, ac subterraneis illico specubus occultatur, ibique vim tanti odoris nullatenus ferens rigidus obstupescit, et effectus viribus ac prorsus inanis tanquam mortuus deficit. Cætera vero animalia, quoniam jucundæ suavitatis odore pascuntur, redolentis pantheræ, quocumque pergat, vestigia non relinquunt. Quantis expositionis flosculis hæc posset exuberare materia, qui sacris vacat eloquiis non ignorat. Sed nos hinc quanto citius expediri volumus, quoniam ad alia festinamus. Panthera plane *omnia capiens* interpretatur, quod illi congruere non ambigimus, qui dicit: « Si exaltatus fuero a terra, omnia traham ad meipsum (Joan. xii.) » Varia est, et Christus omnium gentium est varietate vestitus. Et quoniam panthera pulchra est, ab ipso non dissonat, de quo scriptum est: « Speciosus forma præ filiis hominum, diffusa est gratia in labiis tuis (Psal. xlv.) » Et sponsa in Canticis: « Ecce, inquit, tu pulcher es, dilecte mi, et decorus (Cant. i.) » Quod vero mansuetum est animal, et de Christo per Isaiam dicitur: « Gaude, et lætare, filia Sion, prædica, §20 filia Hierusalem, quoniam rex tuus venit mansuetus et salvans (Isa. lxii.) » Qui dum dicit: « Ego cibum habeo manducare, quem vos nescitis (Joan. iv.); » tanquam quibusdam venationibus satiatum est primitiis electorum. Ipse, qui dormivit in morte per triduum, postmodum emisit rugitum apostolicæ prædicationis, et per silvas omnium gentium fragrantiam spiritualis diffudit odoris. « In om-

nem enim terram exivit sonus eorum, et in fines orbis terræ verba eorum (*Psal. xviii*). » Qui etiam dicit: « Deo autem gratias, qui dedit nobis victoriam in Christo Jesu Domino nostro; et odorem notitiæ suæ manifestavit per nos in omni loco, quia Christi bonus odor sumus Deo in iis qui salvi fiunt, et in iis qui pereunt; aliis quidem odor mortis in mortem, aliis odor vitæ ad vitam (*II Cor. ii*). » Hic est igitur odor spiritualis gratiæ, hæc fragrantia salutis humanæ quam panthera cœlestis eructat, ut ad se feras silvarum, hoc est, gentium multitudinem trahat. Solus autem draco in subterraneæ scrobis voraginem mergitur, quia veterinosus hostis qui, juxta Joannem, dicitur diabolus et Satanus, de cœlo projectus, atque in abyso est supernæ sententiæ catena ligatus (*Apoc. xxi*).

CAPUT XXI.

De salamandra, dorcade et lynce.

Salamandra quoque, licet exigua, mirabilem fertur habere naturam, adeo ut si casu aliquando in igne mergitur, omnis ignea vis tanquam inundantis aquæ profluvio, protinus extinguatur. Et ut quid per hoc figuretur, eluceat, humilitas patientiæ reprimat flammivomum hominem a fervore vindictæ.

Dorcas etiam, quæ Latine caprea dicitur, non inutile conversationi nostræ naturæ propriæ præbet exemplum. Hæc habitans in cacuminibus montium vim habet non modo subtiliter videnti, sed et mirabiliter discernendi; ita ut in longinquis ac procul remotis regionibus homines videat, et venatores an viatores sint sagaciter deprehendat. Nos quoque, si terrena deserentes excelsa mentis arce subnitimur, ad discernendos spiritus, si ex Deo sint, per divinitus impensam discretionis gratiam sublevamur; utrum scilicet tanquam viatores nos ad patriam dirigant, an sicut venatores ad substratos tentationum suarum laqueos et objectos insidiarum casses impellant.

Lynx quoque tam incomparabile visus acumen habet, ut non modo quodlibet corpus solidum, sed et lapideos parietes penetret. Quod nimirum hoc modo probatur, quia si lynx ex una parietis parte consistit, caro vero altrinsecus ponitur, tanquam nihil intersit, ad eam protinus inhiat atque, ut sibi præbeatur, anhelat. Si ergo mutum pecus tam vivax intuitus acumen habet, humanæ mentis intima Deus omnipotens quanto profundius videt? « Vivus est enim sermo Dei, et efficax, et penetrabilior omni gladio ancipiti; pertingens usque ad divisionem animæ ac spiritus, compagum quoque et medullarum, et discretor cogitationum et intentionum cordis, et nulla creatura est **§21** invisibilis in conspectu Dei: omnia autem nuda et aperta sunt oculis ejus (*Hebr. iv*).

CAPUT XXII.

De natura serpentum.

Sed et in serpentibus quoque nonnulla naturalis astutiæ reperiuntur indicia, quæ non inutiliter ad nostræ conversationis trahuntur exempla. Serpens cum senuerit, et oculi ejus cœperint caligare,

A per circulum quadraginta dierum totidemque noctium nullo prorsus cibo reficitur, sed jugis inedia continentia maceratur. Sic nimirum quo magis macilenta corpus ejus ariditate constringitur, tanto pellis ejus squamosa laxatur; et dum caro a sua corpulentia deficit, pellis effeta follescit: deinde vel hiatus duræ terræ vel scissuram lapidis quærit, ac per illius angustias se sufficiens transit, sicque pellem penitus cum senectute deponit; mox itaque fit novus, cui simul et virtus reparatur et visus. Nos etiam si aliquando a juvenili sancti desiderii fervore tepescimus, et dissolutæ vitæ senio caligamus, per arctæ penitentiae transeamus angustias, ut, dum veterem exterioris concupiscentiæ deponimus pellem, ad pristinam redeamus interioris hominis novitatem. Est et alia natura serpentis, quia cum libere concupiscit ante venenum evomit, hausta vero sufficienter aqua, ad locum ubi vomuerat redit, vomitumque resumit.

Presbyter quidam retulit quia sub oculis ejus serpens in lapide vomuit, deinde festinus ad fontem bibiturus irrepsit, sed dum ille peteret fontem, revoivit presbyter lapidem; reversus autem serpens, dum venenum, quod resumeret, non invenit, huc illucque perquirens, protinus exspiravit. Nos etiam, cum cœlestis eloquii fluentia desideramus haurire, per conatum puræ confessionis omnia vitiorum et lapsuum venena debemus evomere. Sed absit ut revertamur ad vomitum; quia non per terram cum serpentibus repere, sed ad ea quæ sursum sunt (*Coloss. iii*) præcipimur festinare. Illud est præterea ingenuum ac valde nobilius in serpente, quod dicitur quia fugit hominem nudum, aggreditur mordere vestitum. Ac si fortis quisque bellator invadat armatum, vereatur inermem. Non vis ergo timere diabolum? terrenarum rerum te vestibus exue. Vestitus es? cingentem colubrum perhorresce. Vis ad serpentis exemplum novus fieri, et languentis animæ senectutem in pubescentis adolescentiæ refflorere decorem? jejuna cum serpente per quadragenarii temporis circulum, hoc est, a carnalibus desideriis tempera per omnem hujus vitæ decursum. Nam et idem serpens quanta sit jejunii virtus ostendit, quia mox ut sputum jejuni hominis gustat, protinus interemptus exspirat. Non ergo, serve Dei, te pigeat jejunare, ut moriatur ille qui te cibo turgidum nutritur deglutiens absorbere. Serpens præterea totum corpus ictibus verberantis exponit, solum caput abscondit. Tu quoque in persecutionibus constitutus Christum intra mentis arcana reconde; corpus vero tuum, si res exigit, persequentium manibus trade.

§22 Esse quoque viperarum genus creditur, quod si hominem mordeat, totum corpus ejus in virus vertat. Propterea quoddam aliud esse viperinum genus asseritur tam acris veneni, ut si qua avis super illud volare contigerit, exhalantis virtute fetoris extemplo moriens corruat. Quæ videlicet hæc coeundi, vel pariendi consuetudine naturali potiuntur imperio, ut masculus in os femine caput impingat, quod illa præ nimii amoris impatientia mor-

dendo præcidat ac præsto deglutiat. Ex cujus capitis oculis duo catuli procreantur, qui partus tempore materna latera utrinque corrodunt, et sic altrinsecus simul occidentes et nascentes erumpunt. Qui nimirum ante sunt parricidæ quam filii; et ideo nunquam præter duos valet hujus generis excedens aliquid inveniri.

Est etiam, sicut fertur, aliud genus quod dicitur jaculum, quod volando repente hominem penetrat, et ita pertransit, tanquam nil sibi prorsus obsistat. Ad instruendam quippe humanam naturam pius Conditor diversas brutis animalibus vires, et astutiam contulit, ut ex belluinæ quoque sagacitatis indagine non contemnenda in nostros actus valeamus exempla transferre.

CAPUT XXIII.

De onagro, elephante, unicorni, aquila et formica.

Quis enim docuit onagrum, ut in æquinocialis mensis Martii perpendiculari per duodenas horas diei, simul et noctis totidem rugitus emittat? et velut per naturalis horologii organum, horarum momenta distinguat? Per singulas enim horas sive diei sive noctis semel rugit, ac per hoc æquinocialis libræ adesse tempus ostendit.

Quis docuit elephantem perpetuam diligere castitatem? Qui tamen cum naturæ coactus imperio vertens caput post se, quasi nolendo et nauseando, coierit, et concipiens semel femina ad concubitum non revertitur. Illa vero dum draconem, qui sibi feraliter insidiatur, tremefacta formidat, non alibi, sed in aqua parit, quæ ad ubera ejus usque pertingat. Nam si extra aquam peperit, draco catulum ejus repente devoraturus invadit.

Quis hanc ingenuitatem unicorni contulit, ut dedignetur viribus vinci, humilitatis arte patiatur se facile superari? Nunquam scilicet a venatoribus capitur, nisi prius in virginis gremio reclinetur.

Quis hoc medicinæ genus aquilæ tradidit, quæ cum senuerit, et gravari cœperint alæ ejus, atque oculi caligare, tunc quærit fontem aquæ, contra quem posita volat usque ad circulum solis, illicque in puriori ætheris vastitate librata, ad vaporem solis et alas incendit, et caliginem oculorum prorsus exurit, moxque descendens tribus in fontem vicibus mergitur, et sic alarum vigor et oculorum acies multo melius quam juvenus attulerat, renovantur?

Quis, quæso, formicam ad hoc tritrandi genus instituit, ut segetum grana discernat, et ignobilia respuens, elegantioris frugem generis eligat? Acervum quippe segetis diligenter explorat, et hordeum quidem tanquam jumentorum pabula quodam modo fastidians, aspernatur; ubi vero triticeum reperit granum, libenter amplectitur. Hæc etiam venturæ serenitatis tempus quibusdam deprehendit judiciis, et cum cellaria sua aërio cernit humore madescere, propriis humeris repositas victui suo fruges exportat, et damna domestica præcavens, torrentibus eas radiis solis exsiccatur; et tanquam

non sufficiat, eadem ore proprio grana præcidit, ne videlicet per hiemalis inclementiam imbris iterum turgeant, et negata spe victus in herbas erumpant.

CAPUT XXIV.

De vipera, accipitre, serpente et ursa.

Quis etiam viperam docuit ut, cum cupiditas coitus incitat, ad littus illico properans murenæ marinæ copulam petat? Hac igitur sibilis suam testificante præsentiam, continuo murena progreditur, et venenatæ bestię alterius elementi miscetur.

Quis accipitribus hujusmodi legis jura præfixit, ut ubi nidificant, per amplum hinc inde circuitum nullis omnino rapinis insistant, et cum ab eis ubique locorum nisi bello non vivitur, illic ubi victores hostium manubias conferunt, pax tranquilla servetur? At ubi fetus suos jam plumescentes avolare posse deprehendunt, pedibus eos ac rostro nidis eliminant; et tanquam emancipatos legibus a sua præcul cohabitatione propulsant; ut sic a tenero jam iæstituatur ad prædam, nec in segnitiam se, sperantes a parentibus alimenta, resolvant, sed ab ipso primi volatus exordio crebris rapinarum violentiis assuescant.

Ubi præterea ursa didicit, cum partus edat informes, natos suos lingente lingua per varia membrorum lineamenta distinguere, ac more figuli in naturalis effigiem generis, imaginemque formare? Imo quis medicinalis artis instrumenta perdocuit, quis ei vires herbarum et curationis fomenta dictavit? Nam si quando ictibus gravissimæ cædis afficitur, vel etiam jaculis perfossa sauciatur, herbæ, cui Græce φλόμος nomen est, ulnera subjicit, et sic solo tactu omnes ulcerum dolores excludit, et ad incolumitatem pristinam convalescit. Serpens quoque, quod nos superius fugerat, si cæcitatem patitur, esu feniculi luci pristinæ reformatur. Mox igitur, ubi oculos sibi sentit obduci, notum petit præsto remedium, nec spei suæ frustratur effectum.

CAPUT XXV.

De testudine et variis animalium medicinis.

Testudo visceribus pasta serpentis, cum venenum suis quoque sentit visceribus serpere, organum sibi protinus ad remedium non negligit adhibere. Vulpis etiam dolosa cum mortem sibi senserit imminere, ex sudante pinus sibi resina medetur, talique remedio in longioris vitæ spatia protelatur. Nam et ipsa animalia, quæ sibimet adhibent a rebus exterioribus medicinam, in suis quoque visceribus medendi probantur habere materiam. De carnibus viperæ, quæ tyrus dicitur, non modo thèriaca conficitur, sed et diversa medendi remedia providentur. Segmenta eboris in medelas varias assumuntur. Fel hyenæ restituit oculis claritatem, cujus stercus similiter et canum vulnera curare noscitur. Omnis etiam ægra fera, si canis ebibit sanguinem, recuperat sanitatem. Nam et simus hominis ad quanta curatorum medicamenta proficiat, Galenus enarrat.

Strutiō, camelūs, ranæ, cameléontes, grues; ciconiæ, fel aquilæ, sanguis accipitris, stercus et carnes hirundinis, quibus morbis afferant medicinam, ille potest dicere cui propositum est de curationibus corporum disputare. Perhibent physici quia pellis colubri, quam deponit, si oleo fervente decoquitur, mire per eam dolor aurium mitigatur. Cimices nescientibus nullius videntur utilitatis, sed si sanguisuga faucibus hæserit, fumo illius excepto, statim evomitur; insuper, et difficultas urinæ cimicis appositione laxatur. Præterea porcorum, anserum, gallinarum lasianorumque pinguedines, quot in se medicamenta contineant, medici non ignorant. Pavonis fimus podagræ noscitur mitigare fervorem. Æger leo si simiam devoraverit, mox de valetudine convalescit. Leopardus, si agrestis capræ sanguinem hauriat, vim languoris evitat. Ursus æger formicas vorat. Cervus languidus oleæ ramusculos, ut sanetur, efflagitat. Cur autem hæc omnia potens rerum Conditor naturis animalium indidit, nisi quia diversa per hæc homini vitæ hujus emolumenta providit? Ut dum creaturæ, quæ subjectæ sunt homini, sese invicem fulciunt, ad utilitatem ejus qui prælatus est omnibus omnia referantur. Et dum in operibus suis bonitatem miratur opificis, ipse non hæreat conditis, sed aspectum desideret Conditoris. Omnes plane naturas animalium, quas supra perstrinximus, si quis elaboret solerter inspicere, utiliter poterit in humanæ conversionis exempla transferre, ut qualiter homo vivat, ab ipsa quoque rationis ignara pecorum natura condiscat. Nam, ut Apostolus ait: **C**

« Non est Deo cura de bobus (*I Cor. ix*); » sed dum in brutis animalibus aliquid insigne conspicitur, homo protinus, ut quidquid illud est ad sui considerationem retorqueat, admonetur.

CAPUT XXVI.

De lupo et ove.

Quid est enim quod lupo, si tuō fuerit præventus aspectu, non valet effugere; si te ille prævenierit, vocem tibi probatur auferre? Et ut magis stuppeas, si obmutueris, tuum solvis amictum, et illico recuperas verbum. Quod si lupo in te forte repentinus insurgit, arripe petram, et protinus fugit. Quæ autem est petra, nisi Christus? (*I Cor. x*) quem profecto, si, sicut dignum est, arripis, lupum spiritualis nequitiae, qui te persequitur, effugabis; et ut **825** hinc incunctanter expediar, solve amictum tuum per confessionem, ut non mutus, sed eloquens serendæ prædicationis habeas libertatem, Scriptura testante: « Dic tu iniquitates tuas, ut justificeris (*Isa. xliii*). » Quis, quæso, docuit ovem, ut hiemis inopiam timeat, atque ideo velut insatiabilis autumnali tempore herbas inexplebiliter earpat? Avidius enim solito tunc pabulum rapit, herbamque non nesciens defuturam, sese, dum licet, uberius farcit, ut quasi futuræ præparetur inopiæ et victus sui lucra reponat, antequam virens herba deficiat. Sed nec illud est sine causa quod elephas formidabilis tauris murem timeat. Leo, rex ferarum, pavescit exiguum

scorpionem; qui, videlicet leo, et veneno serpentis et aculeo perimitur scorpionis. Et quis non miretur quod leo, qui comantes cervice tauros excutit, qui sublato pectore terribilia feris ora superbus attollit, perexigui scorpionis aculeum pertimescit? Quis etiam admiratione ducat indignum quod elephas, qui turrata castra tot loricatorum plena militibus portat, unius arboris ietu depressus occumbat? Nam qui triginta duos armatos, vel plures, et cum turribus ad instar urbium desuper eminentibus sustinendo non cedit, ad casum unius arboris corruit. Cui videlicet arbori frequenter innixus vel constans figat, vel in sopore se quiescendo relaxat. Nonnulli quoque has instruunt propter ebur insidias ut arborem, quam elephas in nitendo frequentat, ex altera parte usque ad medium fere concidant, et sic arbor ad tam enormis molæ corporis corruat. Sed, dum quasdam animalium naturas ad ædificationem vestram, fratres mei, diligentius enumerando prosequimur, nequaquam obliviscendum est quia non librum, sed epistolam adorti sumus: quamobrem currentis articuli colubenda libertas, frenanda voluntas est; quatenus sic ædificationi charitas serviat, ut tamen modum suum epistolæ compendii sobrietas non excedat. Monasterium itaque vestrum, dilectissimi, quidam paradus est, in quo videlicet omnipotens Conditor, dum diversos hominum mores posuit, quasi tria animalium genera, terrenum, natatile ac volatile creavit. Hæc est illa vetus mysticæ significationis arca, in qua cunctorum animalium species includuntur. Hoc est denique vas illud, quod quatuor manicis submitti de cælo vidit Petrus in terram, in quo erant omnia quadrupedia et serpentina terræ et volatilia cæli. Sed cum illic dicitur: « Surge, Petre, macta et manduca (*Act. x*); » credimus per misericordiam Christi quoniam hæc animalia, quæ vos estis, et ab hoc sæculo sunt divini verbi mucrone concisa et in Redemptoris sui corpus perfectæ charitatis ardore conflata.

CAPUT XXVII.

De vaniloqui temeritate frenanda.

Sed valde cavendum est, quia necdum in littorea statione quiescitis, sed in procellarum adhuc turbibus laboratis, ne flabrum ab ore vestro vani spiritus effluat, qui hujus ignis flammam exstinguat. Flatus enim et aliquando flammam elicit et aliquando flammam exstinguit **826** atque, ut ita dixerim, quasi sufflat. Homo, cum sacræ doctrinæ mysteria prædicat, sufflat, et cum otiosis fabulis vacat; sed, sicut per ædificationis verba ad amorem Dei cor audientis inflammatur, sic agit ut a supernis desideriis per otiosa verba frigescat. Sed flatus iste, quem diximus, forte ridiculus deputabitur, nisi sacræ Scripturæ testimoniis approbetur. Audi itaque de salubri flatu quid per Isaiam Dominus dicit: « Non in æternum litigabo, neque usque ad finem irascar; quia spiritus a facie mea egredietur, et flatum ego faciam (*Isa. lvii*). » Audi sub aliis syllabis de malo spiritu quid Paulus dicat: « Profana et vaniloqua verba devota; multum enim proficiunt ad impietatem, et sermo

eorum serpit ut cancer (*II Tim. II*). » Audi rursus per Isaiam bene sufflantem : « Ecce, inquit, ego creavi fabrum sufflantem in igne prunas, et proferentem vas in opus suum (*Isa. LIV*); » ac præsto de mutilibus vasis, quæ scilicet in contumeliam per otiosa verba formantur, adjungitur : « Et ego creavi interfectorem ad disperdendum; omne vas quod fictum est, contra te non dirigetur (*Ibid.*). » Quid autem sit istud vas quod ab interfectore dispergitur, apertissime declaratur cum præsto subjungitur : « Et omnem linguam resistentem tibi in iudicio iudicabis (*Ibid.*). » Quid est autem quod hic Isaias ait : « Omnem linguam resistentem tibi in iudicio iudicabis? » nisi hoc, quod in Evangelio Veritas dicit : « De omni verbo otioso, quod locuti fuerint homines, reddent rationem in die iudicii (*Matth. XII*). » Fateor, fratres mei, nil fere in monasteriis agitur, unde mens mea terribilius super monachos imminere Dei iudicium suspicetur. Nam continuo meatus impulsu, quasi torrens per decliva devexa procedens, eorum lingua decurrit, et cum tintinnabulum sonat, sic illis est tanquam si repentino protinus ictu eorum caput illidat. Quod tamen de quibusdam, absit autem ut de omnibus dicam. Quia vero præcipit regula ut à Pascha usque ad Kalendas Octobris mane exeuntes a prima usque ad horam pene quartam laborent, quod necessarium fuerit, ab hora autem quarta usque ad horam sextam lectioni vacent, his omnibus horis laborandi ac legendi studium quidam postponentes abutuntur in fabulis, et quidquid laboribus et lectionibus debent totum vaniloquis sermonibus exhibent. Vir etenim sanctus, qui regulam condidit, nunquam mutaret horam nisi propter continuandi laboris instantiam (*S. BEN. Reg. c. 48*), nec quartam pro tertia poneret nisi necessario laboris exercitio provideret. Sed profecto et illi operarii sunt iniquitatis, qui linguarum manus exercent in sermonibus otiosis. Nonquid enim manum lingua non habet, cum Scriptura perhibeat : « Quia mors et vita in manu linguæ? » (*Prov. XVIII*.) Et quam inhonestum est ut, in hoc munere quo creaturis omnibus homo præponitur, ipse largitor ab homine frequentius offendatur? Et cum naturis reliquis homo præsideat easque suæ ditionis legibus subdat, quanti pudoris est, ut carunculam tenuem, quam inter fauces includit, edomare non possit? Unde et Jacobus dicit : « Omnis natura bestiarum et volucrum domabilis est; linguam autem nullus hominum domare potest (*Jac. II*). » Nullius quippe frena doctoris coercere valent linguam se cohibere nolentis : alioquin si pulsatur et nititur, quod optat §27 procul dubio consequetur. Porro quod animalia cuncta humanæ ditioni subdantur, loquens ad Noe vox divina testatur : « Terror, inquit, vester ac tremor sit super cuncta animantia terræ, et super omnes volucres cœli cum universis quæ moventur super terram; omnes pisces maris manui vestræ traditi sunt (*Gen. IX*). » Nam ut ab homine etiam serpentes edomari propensius admiremur : Plinius inumanissimam serpentium aspidem a quodam patre-

A familias in Ægypto testatur edomitam, et quotidie de caverna sua ad mensam illius egredi solitam, ut perciperet escam. Marcellinus etiam comes scribit mansuefactam tigridem Anastasio principi ab India destinatam. Hoc igitur exemplo congrue dicit apostolus : « Omnia siquidem ferarum genera in lingua reperiuntur (*Jac. III*). » Ibi quippe est levitas volucrum, ibi feracitas bestiarum, ibi fraus virulenta serpentium. Volatiles enim sunt, qui proferunt in cœlum os suum, et quorum os locutum est vanitatem (*Psal. CXLIII*), quasi volucrum levitatem; feroces autem bestię sunt, qui exacuerunt ut gladium linguas suas (*Psal. LXIII*); serpentes postremo sunt, de quibus dictum est quia, « venenum aspidum sub labiis eorum (*Psal. XIII*). » Ubi ergo supervacuis vacatur ineptiis, et quasi symbola congeruntur verbis otiosis, apud intrinsecus auscultantem non sermones hominum, sed quasi multigena decernitur vociferatio bestiarum. Ipse nimirum est, de quo in Canticis dicitur : « Dilectus meus respicit per fenestram, respicit per cancellos (*Cant. II*). » Et ipse per prophetam : « Attendi, inquit, et auscultavi; nemo quod bonum est loquitur (*Jer. VIII*). »

CAPUT XXVIII.

De cancro et ostreo.

Sed ut noster sermo ab ea quam semel cœpit materia non recedat, et loquentium vitia per non loquentium animalium prosequatur exempla; nunquam hostis fauces hydrus ingreditur, nisi cum crocodilus oscitans invenitur. Nam si clausum os teneat, insidiantis impetum non formidat. Authalopus cum exclamat, ad suum ignarus interitum gladios venatoris invitat, quod donec obtineat, persequentis industriam fugacis cursus opinionem delusit. Atque ut hoc inferam, quod cancer ostreo, facit plerumque diabolus monacho. Cancer enim, quoniam ostreis vescitur delectabiliter eorumque carnibus tanquam epulis saginatur, operæ pretium est audire quas illis struat insidias. Nam, cum avide sit appetens cibi, est argute prospiciens et periculi, quoniam, cum sit difficilis, est et periculosa venatio. Difficilis quidem, quoniam esca carnis interior validioribus testis includitur; periculosa vero, quia si chelas cancer immiserit, relabente protinus testarum dyptico inaccessibiliter coarctatur. Quid ergo faciat, ut valeat obtinere quod flagitat? Quo pacto desiderii sui vota perficiet, nisi ad exquisitæ se fraudis argumenta convertat? Igitur solerter explorat si quando ostreum in locis ab omni vento remotis se contra radios solis aperiat; tunc ergo calculum clandestinus incursator immittit, et conclusionem ostrei interjectu §28 sufflaminis impedit; sicque hiantia claustra reperiens tuto jam chelas ingerit et viscera ostrei interna decerpit. Quid igitur ostreum congruentius videatur significare quam monachum? Qui nimirum vivit, dum sub silentii censura concluditur; perit autem, cum ad loquendum immoderatus aperitur: ad instar scilicet ostrei qui, cum non hiat, integer animam servat; cum vero effrenate proloquitur, vitæ visce-

ribus vacuatur. Quid enim designat calculus, qui ostreae, ne recludatur, injicitur, nisi duritiam consuetudinis, qua quisque ne sese ad poenitentiam emolliat induratur? Nam quasi quidem lapillus pravae consuetudinis obstat, ne is, qui fabularum vacat ineptiis, a sua se vanitate recludat. Quid autem est per figuram cancer, qui post se naturaliter graditur, nisi apostata spiritus, qui, postquam semel a Conditor recessit, in posteriora relabi nunquam desit? Unde et diabolus interpretatur *deorsum fluens*, quod sicut de sanctis animalibus dicitur, quoniam erant pedes eorum recti (*Ezech. 1*); ita diaboli ejusque sequacibus pedes in posteriora sunt semper obliqui.

CAPUT XXIX.

De simia, et quo pacto simia capi possit.

Et quia se sermo de pedibus intulit, sicut venator simiam, sic plerumque versutus insidiator illaqueat animam. Et quidem non scriptum reperi, sed ex ore perhibentis audiui, quoniam qui simiam quaerit capere vivam prius sibi met puniceae coloris calceos con-
suevit, quibus et soleas de plumbo subnectit; cum vero simiam eminus aspicit, ea cernente, pedibus suis calceos rubris aequae corrigiis illigat, eamque hoc modo quid postmodum faciat, quasi doctor informat; deinde latenter solvens ibidem calceos deserit seseque prope locum callidus explorator abscondit. Simia vero post venatoris, ut opinatur, abscissum, humani actus aemula relictos calceos suis quoque pedibus injicit ac ligulis fortiter stringit; sed ecce venator de suo protinus latibulo prosilit, discipulamque suam propriis irretitam vinculis capit. Sic saepe malignus spiritus per vasculum suum quemlibet videlicet improbum ac protervum docet innocentes homines peccatorum vinculis irretiri, ut ad mala, quae coram intuentibus exhibet, eos ipse quasi dux et magister invitet, et dum pravam aemulus sequitur, suis ipse laqueis capiatur.

Sed et illud nunc subsequenter occurrit, quod mihi dominus Alexander papa necdum emenso, ut ita loquar, mense narravit. Ait enim quia nuper comes Gulielmus in Liguria partibus habitans marem habebat simiae, qui vulgo maimo dicitur, cum quo et uxor ejus, ut erat impudica prorsus ac petulans, lascivius jocabatur. Nam et ego duos ejus filios vidi, quos de episcopo quodam plectibilis lupa pepererat; cujus episcopi nos exprimere nomen omittimus, quia notare quemlibet infamia non gaudemus. Cum igitur petulanti feræ mulier saepe colluderet, ulnis astringeret, amplexibus demulceret, sed et ille nihilominus quaedam libidinis signa praeponderet atque ad nudam illius carnem pertingere quibusdam gestibus anhelaret, dixit ei cubicularia sua: Permite, si placet, quidquid vult agere, ut liquido pateat quid nititur attentare. Quid plura? permisit, et quod turpe dictu est, cum femina fera concubuit; deinde consuetudo tenuit, et commercium inauditi sceleris inolevit. Quaedam vero die dum se comes uxori conjugali more

misceret, maimo protinus, tanquam zelotypo concitatus spiritu, super utrumque prosiliit; virum velut rivalem brachiis et acutis unguibus arripavit, mordicus apprehendit et irreperabiliter laceravit. Sic itaque comes exstinctus est. Innocens igitur homo dum fidem thalami servat uxori, dum animal suum quotidianis alit impendiis, nil ab utroque suspicatur adversi, nimirum qui clementiam praebebat officii. Sed, ah scelus! et femina turpiter jus conjugii violat, et bestia in jugulum domini gladium vibrat.

Enimvero nuper allatus est praefato papae, et simul et nobis grandiusculus quidam puer; et si jam, ut dicitur, vicennalis, tamen prorsus elinguis et maimoni forma consimilis, ita ut eodem vocabulo nuncupetur. Unde sinistra posset oriri suspicio, si hujusmodi, non jam dicam ferinus, sed ferale portentum paterna tunc aleretur in domo.

CAPUT XXX.

De ceto.

Sed dum de turpi infidelitate mulieris eloquimur, cetus etiam ille marinus nobis in memoriam revocatur qui nimirum super enorme corpus sabulum portat, ac terga sua super undas elevat, ut tanquam insula fluctus marinos excedat. Hanc igitur incunctanter insulam esse credentes remiges applicant, paxillos figunt, navim sistunt, focos instruunt, sed bellua mox ut ignis sentit ardorem, illico mergitur in profundum et navem simul ac nautas vorat ferale naufragium. Nam et Gerardus, noster videlicet monachus, retulit in Normandiae littoribus captam se vidisse balenam, de cujus linguae carnibus quatuordecim sagmarum sunt non leviter onerati. Sed ut ad aliud redeam unde digressus sum, quid mirum, si fidem in bellua nauta non reperit, quam et vir in uxore propria non invenit? Quid mirum, si bestia muta insulam mentita procellis immergitur, cum et mulier violata fide conjugii et ferinis amplexibus exponatur? Quid enim tam nostrum, et tam proprii juris in hoc mundo, cui varii casus possit deesse suspicio?

Nostris quippe temporibus audiui contigisse quod narro. Piscator quidam parvulum in lembi sui prora filium suum posuit, ac in fluenta progrediens congrum prolixae magnitudinis cepit. Laetus itaque praedam projecit in navim, ita ut caput ejus contra puerum verteret, puer autem e regione sederet. Sed cum piscator intentus remigio redire contenderet, et alacris de prosperae fortunae successu sollicitudinem non haberet, pavefactus puer in piscis aspectu lugubris exclamavit: Ita me respicit, jam me bestia devorabit. Cui pater alludens: Tu, inquit, eum devorabis, non ipse te. Cumque puer id ipsum secundo repeteret, sed ejus verba pater ineptias deputeret, tandem piscis sublatus in aerem puerum violenter impetiit, eumque repente corripiens aquis se cum rapina sua raptor immersit ac neuter ultra comparuit.

CAPUT XXXI.

Brevis opusculi conclusio.

Ecce, fratres mei, quæ est in hoc mundo tam secura possessio, in quam nos tuto projicere; quidnam juris est nostri, quod non debeamus tanquam rotam volubilem deputare. Hanc rotam Salomon docet esse cavendam, et Creatoris semper adesse debere memoriam. Qui cum diceret: « Memento Creatoris tui in diebus juventutis tuæ, antequam veniat tempus afflictionis tuæ; » paulo post addidit: « et confringatur rota super cisternam, et revertatur pulvis in

A terram suam, unde erat (*Eccli. xv.*). » Caveamus igitur in qualibet instabili possessione confidere, vel fallacis insulæ sabulo tanquam imperiti remiges applicare. Adeamus igitur Christum, tutissimum videlicet navigantibus portum, et de marino discrimine liberati, fide prorsus ac certæ quietis aufugium illum tantummodo personet lingua loquentium, qui disponit et ordinat naturalia jura motorum, ut in omnibus creaturis sola prædicetur virtus ac potentia Creatoris.

Sit nomen Domini benedictum.

831-832 OPUSCULUM QUINQUAGESIMUM TERTIUM

DE PATIENTIA IN INSECTATIONE IMPROBORUM.

ARGUMENTUM. — Dominicum Loriceatum corporis mortificatione admirabilem monet, ne improborum hominum illatis molestiis alio cum suis demigraret, sed sacræ Scripturæ præceptis edoctus sanctorumque exemplis confirmatus, res adversas, in quas Deus servos incidere permittit, æquo animo ferat; ut se bonis operibus exercens et mala tolerans verum Christi membrum agnoscat.

Domno DOMINICO et cæteris fratribus qui in sua vicini montis eremo commorantur, PETRUS peccator monachus ultimam servitatem in Domino.

CAPUT PRIMUM.

Quod patientia sit regina virtutum.

Scriptistis mihi, dilectissimi, quia tantus perversorum ac violentorum hominum vos livor infestat, quod nisi vobis ego raptim celeriterque succurram, vos loco ceditis aliumque vobis, qui rapinis his atque molestiis non sit obnoxius, providebitis. Quæ me, fateor, audita legatio graviter percudit, et plus me vestra pusillanimitas quam hostilis contristavit adversitas. Nam cum assidue videamini divinis insistere paginis, mirum est quomodo vobis adhuc ignota sit patientia regina virtutum, cui nimirum cuncta deserviunt volumina Scripturarum: « Quæcunque enim, ut Apostolus ait, scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt (*Rom. xv.*). » Quare ad nostram doctrinam? Nunquid ut syllogismorum calleamus tendiculas struere, ut tonantia et accurata verba rhetoricæ copix coloribus venustare et harmonicæ suavitatis organa melosque distinguere, ut astrorum mathematicorum signa, ut aiunt, noscamus radio designare? Non plane ad hæc indaganda sacris Scripturis instruimur, sed per eas potius ad exempla patientiæ provocamur. Unde mox sequitur: « Ut per patientiam et consolationem Scripturarum spem habeamus (*Ibid.*). » Eadem namque Scriptura, quæ nos ad tenendam patientiam erudit, spe etiam consolationis attollit, quia, cum narrat electi Dei quot sint supplicia pressurasque perpessi, indicat etiam quæ per hæc sint præmia consecuti. Medicus plane sanguisugas tumentibus ægroti membris apponit virusque simul cum sanguine ab intimis visceribus sorbere permittit; diversæ tamen intentionis est medicus et hirudo. Illa siquidem nil aliud gestit, nisi ut sanguinem bibat; iste ad hoc tendit, ut languidus convalescat. Illa satiatur et moritur; ægro-

tus autem, dum perdit sanguinem, recuperat sanitatem. Illa denique sua se morte satiat et exultat; ægrotus autem, dum vulneratur, ad statum salutis erigitur. Quid igitur mirum, si Deus omnipotens, qui est medicus animarum, sic nos occulta sui moderaminis arte disponit, ut ex alienis vulneribus nobis medicamenta conficiat, quatenus dum nobis hostile vulnus infligitur, ex eo potissimum salutis antidotum procuretur. Tyrus plane genus serpentis est, ex cujus cruore theriaca fit, quæ videlicet grassantem pestem in his qui venantur exstinguit.

CAPUT II.

Quod ex tribulationibus nobis medicina preparatur.

Si ergo venenum veneno novit homo depellere, quanto magis mirabilis prævalet Deus ex alienis contritionibus nobis utilia providere? Omnia quippe sanctorum gesta quid aliud narrant, nisi pressuras atque certamina, quæ de perversorum quorumlibet hominum infestatione pertulerunt? Ipse quoque Redemptor noster servilem formam, quam ex intemperate Virgine suscepit, non ante regnis cœlestibus intulit quam omnia, quæ Scriptura testatur, irrisionum atque pœnarum tormenta percurrit. Quid ergo novum, si peccator homo rerum, quæ extra se sunt, sustineat amissionem, cum ille, qui peccare nunquam potuit, in suo corpore **833** pertulerit crucem? (*I Petr. ii.*) Necdum sane, juxta Apostolum, usque ad sanguinem restitistis (*Hebr. xii.*). Sed, o utinam hoc saltem de vobis posset dici, quod ille quibusdam beneficientibus dixit: « Rapinam bonorum vestrorum cum gaudio suscepistis (*Hebr. x.*). » Hinc est, quod et alius dicit apostolus: « Omne gaudium existimate, fratres, cum in tentationes varias incideritis (*Jac. i.*). »

Duo scilicet sunt, quæ si vigilanter attendimus, facile violentorum quorumlibet insolentias injuriarumque molestias superamus: præcepta videlicet